

2022 -01 -26

Epidemiologisk lägesbild

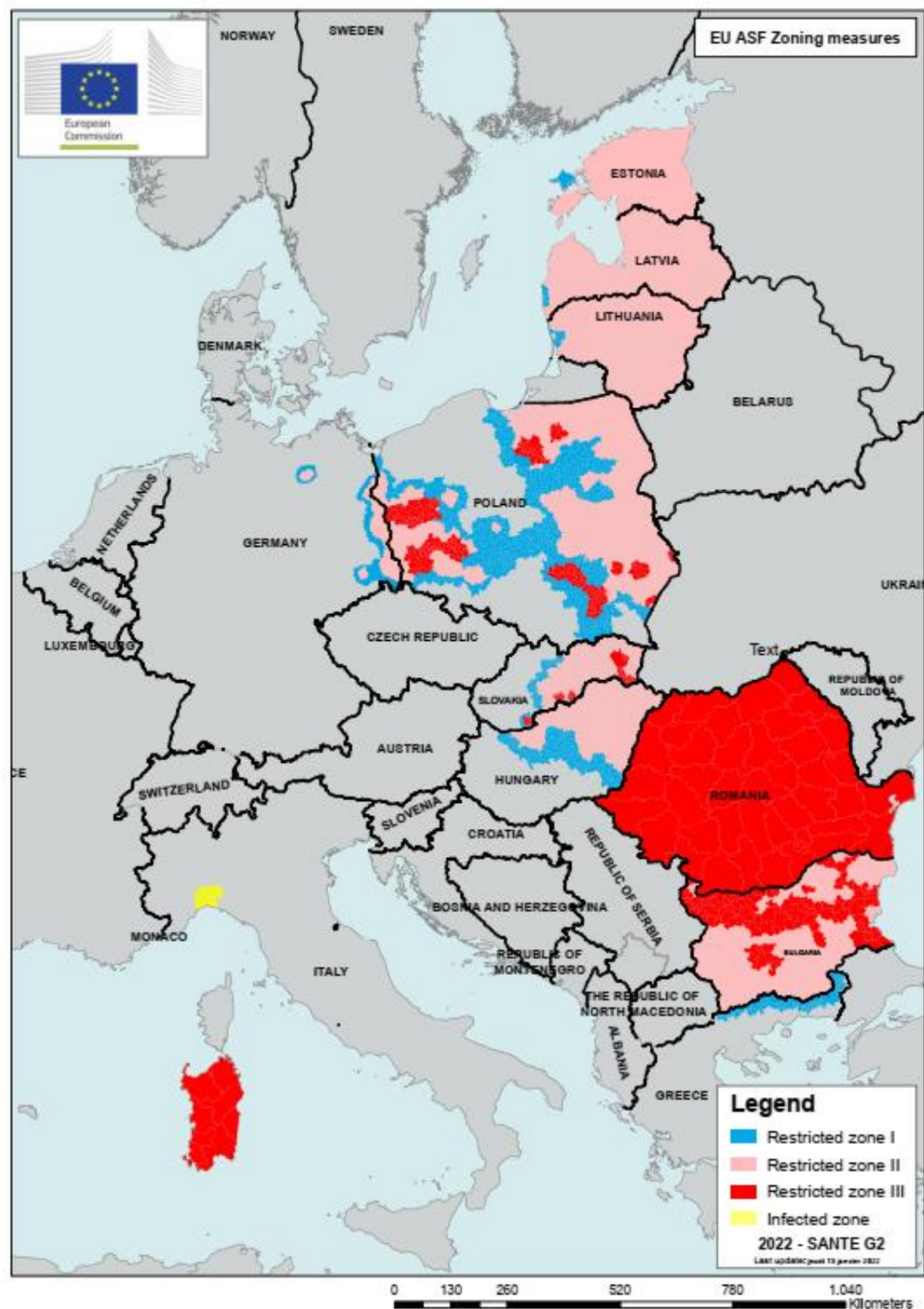
Aktuell sjukdom: Afrikansk svinpest (ASF)

Händelsen och konstaterade konsekvenser

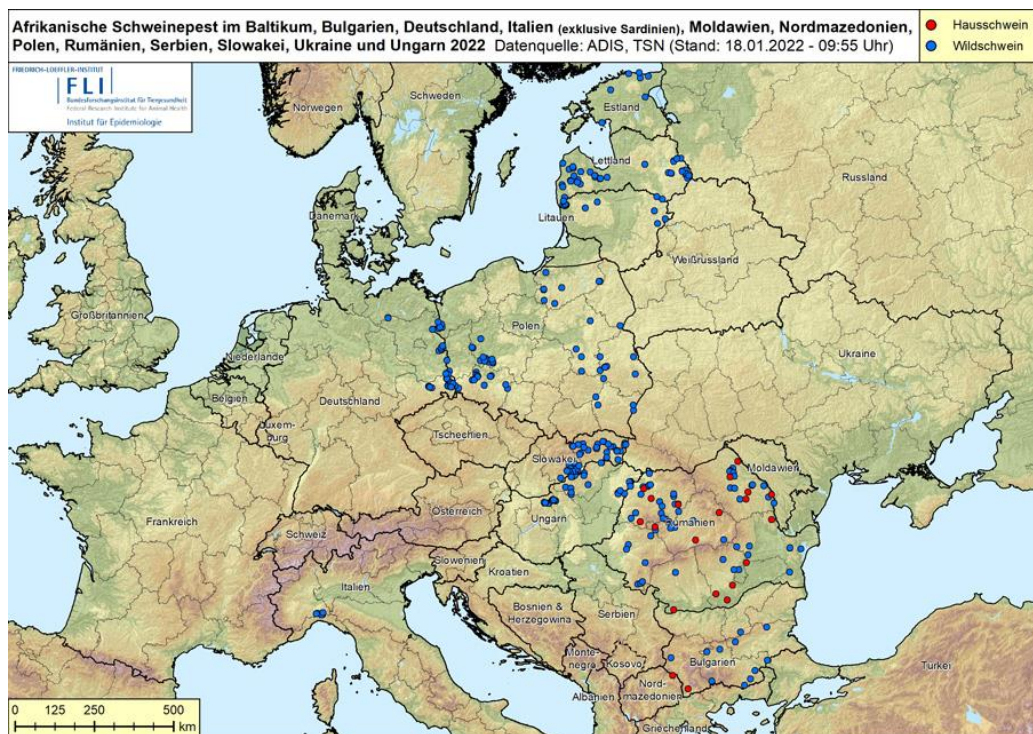
Under de första veckorna av 2022 har ASF spridits ytterligare med rapporter från flera nya länder: Italien och Nordmakedonien i Europa samt Hongkong och Thailand i Asien. Den 7 januari 2022 bekräftades ett fynd av ASF från ett vildsvin i norra Italien. Efter det första fallet har hittills ytterligare ett femtontal smittade kadaver bekräftats från ett större område. Italien är den trettonde medlemsstaten att drabbas av den pågående spridningen av ASF genotyp II inom EU. Den 7 januari rapporterades också ett utbrott av ASF på tamgrisar från en mindre småskalig besättning i Nordmakedonien. Alla djur i besättningen är avlivade, kontroll- och övervakningszoner upprättade och ingen sekundär spridning har hittills rapporterats.

ASF av virusgenotyp II introducerades till Georgien 2007. Efter gradvis spridning i både vildsvins- och tamgrispopulationerna nådde smittan EU via introduktioner till vildsvin i Litauen och Polen 2014. Sedan dess har utbredningen framför allt skett genom långsam spridning i vildsvinstammen, samt med vissa snabba spridningshopp med människans hjälp. Med undantag av Rumänien och till viss del Bulgarien har smittspridningen i EU främst skett i vildsvinspopulationen med sporadiska utbrott i tamgrisbesättningar och då med begränsad sekundär spridning. I Baltikum och Polen ses nedåtgående trender avseende utbrott hos tamgris, och i de baltiska staterna minskar även fallen hos vildsvin. EU-medlemsstater som rapporterat utbrott hos tamgris eller vildsvin är: Belgien, Bulgarien, Estland, Italien, Lettland, Litauen, Polen, Rumänien, Slovakien, Tjeckien, Tyskland, Ungern samt Grekland med en enskild rapport om ett utbrott i en småskalig besättning. Tjeckien som 2017 drabbades av en begränsad ASF-introduktion till vildsvin i östra delarna av landet friförklarades officiellt i mars 2019 och Belgien friförklarades i november 2020. Flera europeiska länder utanför EU har sedan tidigare rapporterat utbrott av ASF: Georgien, Ryssland, Ukraina, Vitryssland, Moldavien och Serbien.

I augusti 2018 rapporterade Kina sitt första fall av ASF och efter det har sjukdomen fått en omfattande geografisk utbredning i landet och spridits till ett flertal länder i Asien samt till Dominikanska republiken och Haiti.

Karta över aktuella restriktionsområden på grund av ASF inom EU. Inom restriktionsområde III (röd markering) förekommer utbrott på båda tamgris och vildsvin, inom restriktionsområde II (rosa markering) förekommer endast utbrott på vildsvin och restriktionsområde I (blå markering) är övervakningsområde. Infektionsområde (gul markering) är ett preliminärt smittat område där restriktionsområden ännu inte fastslagits.

Karta över utbrott på tamgris (röd markering) och vildvin (blå markering) i Europa från 1 till 18 januari 2022. Kartan är baserad på data från EUs system för sjukdomsrapportering, ADIS, och är konstruerad av Friedrich Loeffler Institutet i Tyskland.

Beskrivning av aktuell övervakning:

Övervakning för ASF hos tamgris baseras på klinisk/passiv övervakning (dvs att djurägare reagerar på symptom eller ökad dödlighet och tar kontakt med veterinär).

Övervakning för ASF hos vildsvin baseras på klinisk/passiv övervakning med rapporter från allmänhet och jägare om upphittade kadaver och undersökning av dessa.

Detta bedöms som en känslig övervakningsmetod då infektion är förenad med mycket hög dödlighet hos tamgris såväl som vildsvin.

Rapportering av upphittade vildsvin sker via rapporteravilt.sva.se

En interaktiv karta över vildsvin undersökta för ASF finns här:

<https://www.sva.se/amnesomraden/smittlage/overvakning-av-afrikansk-svinpest-asf/om-overvakningen-av-asf/>

Aktuella misstankar under utredning

Inga misstankar om ASF på tamgris eller vildsvin utreds för närvarande.

Antaganden och bedömning av situation

Risken för fortsatt global spridning bedöms som mycket hög. Den fortsatta smittspridningen stödjer denna riskbedömning.

ASF virus av genotyp I har sedan mer än 40 år funnits på den italienska ön Sardinien. Efter omfattande och långvariga kontrollåtgärder så betraktas situationen där sedan några år vara under kontroll. Den smitta som nu påvisats i norra Italien är ASF av genotyp II, och det finns således inget samband med eventuellt kvarvarande smitta på Sardinien utan det rör sig snarare om långväga smittspridning med ursprung i något av de länder som är drabbade av den pågående genotyp II ASF-epidemin i Europa eller Asien. Introduktionerna av ASF till det nya området i Italien, mer än 800 km från närmaste kända pågående smittspridning i vildsvinspopulationer, visar liksom tidigare att humanmedierad spridning kan ske när som helst, till vilket land som helst och till tamgrisar såväl som vildsvin oberoende av avstånd till pågående smittspridning i närliggande vildsvinspopulationer.

Den drabbade tamgrisbesättningen i Nordmakedonien ligger nära gränsen mot Bulgarien där en omfattande smittspridning i den småskaliga tamgrisproduktionen pågår. Det är troligt att smittan härrör från handel med smittade grisar eller produkter över denna gräns.

Mot bakgrund av biosäkerheten i svenska grisbesättningar, Sveriges geografiska läge utan landgräns mot smittade länder och med hav som landgräns i stora delar av de områden där vildsvin finns, bedömer vi att introduktion till vildsvin via mänskliga aktiviteter är det mest sannolika scenariot för hur ASF virus-skulle kunna introduceras till Sverige. Vi bedömer också att det är mest troligt att introduktion sker via icke-kommersiell import av livsmedel. Det finns inget som tyder på att ASF-virus finns eller har funnits i kommersiella produkter inom EU, ändå har smittan vid flera tillfällen (norra Italien, Belgien, Tjeckien, västra Polen) uppenbarligen spritts på annat sätt än via kontaktsmitta från djur till djur i vildsvinspopulationen. Det är rimligt att anta att dessa långväga förflyttningar av smittan skett via köttprodukter från infekterade tamgrisar eller vildsvin med ursprung i smittade länder som förts med sig av enskilda personer, och att risken för Sverige också är störst från icke-kommersiellt införda produkter. Via tillslag i tullen vet vi att det också förekommer illegal, kommersiell införsel. Det krävs en kedja av händelser för att smittan ska nå svenska djur, och ju längre tid som går med fortsatt smittspridning, och ju fler områden och länder som är drabbade, desto högre är sannolikheten att denna kedja av händelser som krävs till slut inträffar.

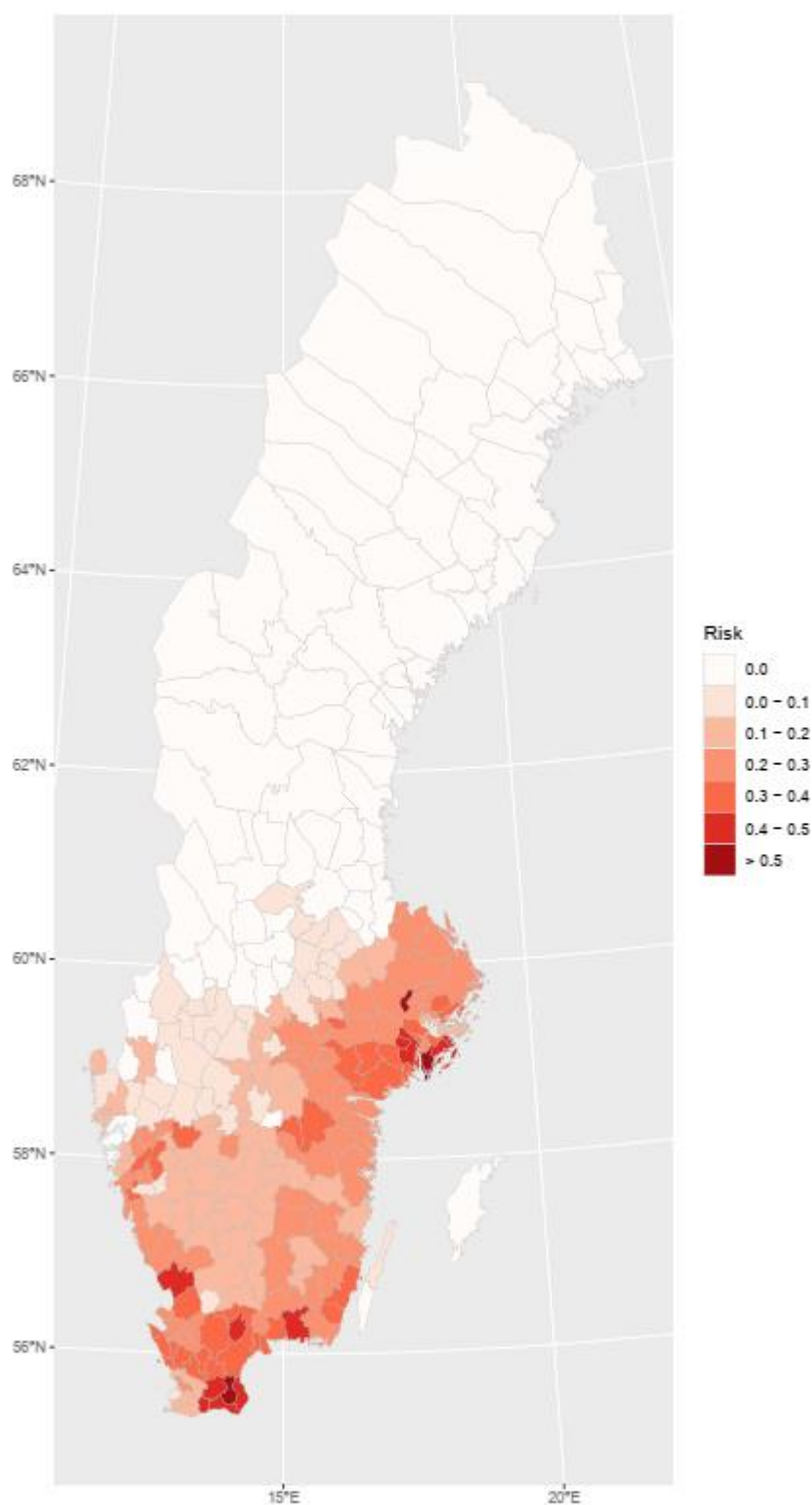
Erfarenheter från den pågående epidemin i Europa har visat att tidig upptäckt av ASF efter introduktion till vildsvinsstammen är en avgörande faktor för hur, och till vilken kostnad, man kan bekämpa och utrota sjukdomen. ASF sprids relativt långsamt via naturliga kontakter i smittade vildsvinspopulationer. Hastigheten, som bland annat är beroende på stammens täthet, har uppskattats till ca 1-2 km per månad. Ju längre det dröjer innan det första fallet upptäcks och bekämpningsåtgärder sätts in, desto fler djur kommer smittas och större areal omfattas, med påföljande större påverkan på jakt och friluftsliv, större sannolikhet för spridning till tamgrisbesättningar, samt en svårare, mer kostsam och tidsmässigt utdragen bekämpning. Den bästa metoden för att upptäcka ASF tidigt är att provta

upphittade, döda vildvin. För att kunna uppnå tidig upptäckt och effektiv övervakning av ASF är myndigheterna beroende av att få in rapporter om upphittade, döda vildsvin från jägare och allmänhet. Rapporter kan lämnas via rapporteravilt.sva.se. Alla inrapporterade döda vildsvin provtas på statens bekostnad. Under 2021 inkom förre rapporter än 2020 (se tabell nedan) vilket är bekymrande. Den geografiska fördelningen av rapporterna är även den oroande med endast 4 provtagna vildsvin från Skåne, en region med hög vildsvinstäthet och högre risk för introduktion av ASF enligt beräkningar gjorda av SVA, se nedan.

År	Antal provtagna vildsvin
2017	17
2018	13
2019	37
2020	69
2021	62

Antal vildsvin provtagna för ASF de senaste fem åren.

Genom att använda tillgängliga data och beräkna geografiska riskindex går det att definiera områden baserat på sannolikhet för introduktion och etablering av ASF i den svenska vildsvinspopulationen, samt för vidare överföring till tamgrisbesättningar. SVA har använt en geografisk riskberäkningsmodell för att definiera sådana områden. Baserat på dagens kunskapsläge utgörs de riskfaktorer som påverkar sannolikheten för introduktion och etablering av ASF i den svenska vildsvinsstammen dels av sådana som rör mänskliga aktiviteter och dels av sådana som rör vildsvin och vildsvinsstammens beteende. I modellen har ett riskindex på kommunnivå beräknats utifrån vildsvinspopulationstäthet baserat på avskjutningsstatistik och viltolycksstatistik och mänskliga aktiviteter baserat på befolkningsdensitet, intensitet av tung trafik i vägnätet och volym av fraktgods till internationella färjelägen, samt lokalisering av rastplatser längs större vägar. Stadsområden har exkluderades. Resultaten från riskberäkningsmodellen redovisas på kommunnivå som ett riskindex från låg till hög (0 till 1). Resultaten är belagda med osäkerhet i flera steg, och modellen som använts i beräkningarna är en pilotmodell. Därför anges inte något gränsvärde för när ett område eller kommun kan anses vara belagd med en särskild risk. Oavsett detta kan resultaten användas för att identifiera områden med högre eller lägre sannolikhet för introduktion, och således för att rikta förebyggande åtgärder och övervakning.

Karta med beräknade riskindex på kommunnivå avseende introduktion och etablering av ASF i den svenska vildsvinspopulationen.